

๑๕๑๑๐๑ หลักภาษาไทย

บทที่ ๔ พยางค์ คำ และหน่วยคำ

อาจารย์ผู้สอน : อ.อุภาวรรณ นามศิริญ

บทที่ ๔

พยางค์ คำ และหน่วยคำ

ทดสอบก่อนเรียน

Pre-test: ความรู้พื้นฐานเรื่องพยางค์ คำ และหน่วยคำ

ทดสอบก่อนเรียน

ข้อ 1 ข้อใดไม่ใช่หน่วยคำ

- ก. พู
- ข. พู
- ค. ฟู
- ง. คุ

ข้อ 2 ข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. คำที่มี 1 พยางค์ จะมี 1 หน่วยคำเสมอ
- ข. คำที่มี 2 พยางค์ จะมี 2 หน่วยคำเสมอ
- ค. คำที่มี 1 หน่วยคำ จะมี 1 พยางค์เสมอ
- ง. คำที่มี 2 หน่วยคำ จะมี 2 พยางค์เสมอ

ทดสอบก่อนเรียน

ข้อ 3 ข้อใดมีหน่วยคำไม่อิสระ

- ก. สมุดปกแข็ง
- ข. สมุดบันทึกกิจกรรม
- ค. สมุดบันทึกประจำวัน
- ง. สมุดไม่มีเส้นบรรทัด

ข้อ 4 "รา" ในข้อใดไม่ใช่หน่วยคำ

- ก. มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ
- ข. แต่องค์พระปฏิมายังราคิน...
- ค. เร่งหาประกันมาทันใด...
- ง. ...คงพอใจที่เลิกรา

พยางค์ (Syllable)

พยางค์คืออะไร?

พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ อาจมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้

พยางค์หนึ่งๆ ต้องประกอบด้วยหน่วยเสียงอย่างน้อย 2 หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงสระและเสียงพยัญชนะ ซึ่งไม่สามารถเปล่งเสียงแยกออกจากกันได้

การนับพยางค์

1-4

จำนวนพยางค์ในคำ

ตัวอย่างการนับพยางค์

- 1 พยางค์: พ่อ (พ่อ)
- 2 พยางค์: ประชา (ประ-ชา), บ้านเมือง (บ้าน-เมือง)
- 3 พยางค์: วิปโยค (วิบ-ปะ-โยก)
- 4 พยางค์: มหรรสพ (มะ-หอ-ระ-สบ)

พยางค์ที่มีความหมาย

ส้มตำ
/som tam/
(2 พยางค์)

น้ำส้ม
/nam som/
(2 พยางค์)

มะเขือ
/ma khwa/
(พยางค์ 'มะ' ไม่มีความหมาย)

พยางค์ที่ไม่มีความหมายแยกอิสระ

- คำบางคำประกอบด้วยพยางค์ที่เมื่อแยกออกจากกันแล้วจะไม่มี ความหมาย หรือความหมายเปลี่ยนไป
- **กระดาษ** (/kra da:t/) ประกอบด้วย 2 พยางค์คือ 'กระ' และ 'ดาษ' ซึ่งเมื่อแยกกัน ไม่ได้สื่อความหมายถึงกระดาษอีกต่อไป
- ต่างจากคำว่า **หอพัก** ที่ 'หอ' และ 'พัก' ล้วนมีความหมายในตัวเอง

คำ (Word)

หน่วยที่ใหญ่ขึ้นมาจากพยางค์

คำคืออะไร?

ความหมายของคำ

คำ หมายถึง เสียงที่พูดออกมาได้ความอย่างหนึ่ง ตามความต้องการของผู้พูด จะเป็นก็พยางค์ก็ตาม เรียกว่า

คำหนึ่ง (อุปกิตติลปसार)

เช่น นา, นาวา, นาฬิกา รวมถึงคำยืมจากภาษาอื่น เช่น สุนัข, สุวรรณ ก็นับเป็น 1 คำ

คำ เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของภาษาที่ "มีความหมายที่เจ้าของภาษารู้จัก"

My picture dictionary

Read, draw and colour

My name is _____

ตัวอย่างของคำ

- เกิด (/kə:t/) - 1 พยางค์ 1 คำ มีความหมายว่าก่อกำเนิด
- ศิลป์ (/sɪn/) - 1 พยางค์ 1 คำ มีความหมายถึงศิลปะ
- ตะโกน (/ta koon/) - 2 พยางค์ 1 คำ มีความหมายว่าร้องเสียงดัง
- พยศ (/pha yot/) - 2 พยางค์ 1 คำ มีความหมายว่าดีดั่ง

หน่วยคำ (Morpheme)

หน่วยทางภาษาที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย

นิยามของหน่วยคำ

หน่วยคำเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในบรรดาหน่วยทาง
ภาษาที่มีความหมายทั้งหลาย ไม่สามารถแยกย่อยให้
เล็กลงได้อีก

— วัลยา ชาญวีญยืน และคณะ, 2553

พยางค์ VS หน่วยคำ

พ่อบ้าน

ประกอบด้วย 2 พยางค์ (พ่อ + บ้าน)

และประกอบด้วย 2 หน่วยคำ เนื่องจากทั้ง 'พ่อ' และ 'บ้าน' ล้วนมีความหมายในตัวเองและไม่สามารถแยกย่อยให้เล็กลงไปกว่านี้ได้อีกแล้วโดยที่ยังคงความหมายเดิม

การวิเคราะห์พยางค์และหน่วยคำ

นา และ นาปรัง

นา: 1 พยางค์, 1 หน่วยคำ

นาปรัง: 2 พยางค์ (นา+ปรัง), 2 หน่วยคำ

นารี

นารี: 2 พยางค์ (นา+รี), 1 หน่วยคำ

แม้จะมีพยางค์ว่า 'นา' เหมือนกัน แต่คำว่า 'นารี' ไม่ได้มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ปลูกข้าวเลย จึงถือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพยางค์ ไม่ใช่หน่วยคำแยก

"กา" เป็นหน่วยคำหรือไม่?

- กาขาว: 2 หน่วยคำ (นกชนิดหนึ่ง + สีขาว)
- กากิ: 1 หน่วยคำ (สีชนิดหนึ่ง, แยกคำว่า กา และ กิ ออกจากกันไม่ได้)
- กาสر: 1 หน่วยคำ (แปลว่าควาย, แยกไม่ได้)
- กายา: 1 หน่วยคำ (แปลว่าร่างกาย)

"ชา" ในบริบทต่างๆ

- คำที่ "ชา" **เป็น** หน่วยคำ (หมายถึงใบชา หรืออาการชา):
ชาลิ, ใบชา, ชานม, เหน็บชา, เย็นชา
- คำที่ "ชา" **ไม่เป็น** หน่วยคำ (เป็นเพียงพยางค์):
ชาบูชิ, เกอิชา, ชาตะ, บูชา, อาชา

คำว่า "อาชา"

- อาชา (/ʔa: c^ha:/) แปลว่า ม้า
- ประกอบด้วย 2 พยางค์ คือ 'อา' และ 'ชา'
- แต่ประกอบด้วยเพียง 1 หน่วยคำ
- เนื่องจากหากแยก 'อา' (น้องของพ่อ) กับ 'ชา' (เครื่องดื่ม) ออกจากกัน ความหมายจะไม่เหลือเค้าโครงของคำว่า "ม้า" เลย

ประเภทของหน่วยคำ

หน่วยคำอิสระ (Free Morpheme)

หน่วยคำที่สามารถปรากฏตามลำพังในประโยคได้ และมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง

หน่วยคำไม่อิสระ (Bound Morpheme)

หน่วยคำที่ไม่สามารถปรากฏตามลำพังได้ ต้องนำไปประกอบกับหน่วยคำอื่นเสมอจึงจะเกิดความ
หมายหรือใช้งานได้

หน่วยคำอิสระ (Free Morpheme)

- ✓ ปรากฏตามลำพังได้: ไม่จำเป็นต้องมีหน่วยคำอื่นมาประสมก็สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน
- ✓ ประกอบกับหน่วยคำอื่นได้: สามารถนำไปประสมกับหน่วยคำอิสระหรือไม่อิสระอื่นๆ เพื่อสร้างคำใหม่ได้
- ✓ ตัวอย่าง: บ้าน, รถ, กิน, เดิน, นก, ฟ้า, ขาว, สวย
- ✓ เช่น "นก" สามารถอยู่เดี่ยวๆ หรือประกอบเป็น "นกนางนวล" ก็ได้

หน่วยคำไมอิสระ (Bound Morpheme)

- ปรากฏตามลำพังไม่ได้: ต้องใช้เกาะติดกับหน่วยคำอื่นเสมอ
- ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์หรือสร้างคำ: ใช้เปลี่ยนชนิดของคำ หรือเพิ่มความหมายเฉพาะเจาะจง
- ตัวอย่างกลุ่มคำเติมหน้า (Prefix): นัก-, ชาว-, ผู้-, การ-, ความ-, พระ-, เครื่อง-, แม่-, สู่-, อ-
- ตัวอย่างกลุ่มคำเติมหลัง (Suffix): -กรรม, -กร, -นิยม, -ภาพ

ตัวอย่างหน่วยคำไม่อิสระ: การ- และ ความ-

การ-

มักใช้นำหน้าคำกริยาแสดงการกระทำ เพื่อเปลี่ยนให้เป็นคำนาม

เช่น: การเรียน, การทำงาน, การจับจ่าย, การไฟฟ้า

ความ-

มักใช้นำหน้าคำกริยาแสดงสภาพ หรือคำวิเศษณ์ เพื่อเปลี่ยนให้เป็นคำนามนามธรรม

เช่น: ความมั่งคั่ง, ความคับขัน, ความเจ็บปวด, ความเสียหาย

ตัวอย่างหน่วยคำไม่อิสระ: นัก-, ผู้-

- นัก- ใช้ประกอบหน้าคำ เพื่อแสดงความชำนาญ อาชีพ หรือผู้ทำสิ่งนั้นเป็นประจำ
 - นักเรียน
 - นักเทนนิส
 - นักผจญเพลิง
 - นักข่าว
- ผู้- ใช้ประกอบหน้าคำ เพื่อแสดงบุคคลที่มีลักษณะหรือสถานะตามคำที่ตามมา
 - ผู้ดี
 - ผู้ใหญ่
 - ผู้มีรายได้น้อย

ตัวอย่างหน่วยคำไม่อิสระ: ที่-, ช่าง-

- ที่- ใช้บอกอุปกรณ์หรือสถานที่
 - ที่ตัดเล็บ
 - ที่โกยผง
 - ที่คาดผม
 - ที่ปิดน้ำฝน
- ช่าง- ใช้บอกลักษณะนิสัยหรืออาชีพ
 - ช่างเจรจา
 - ช่างไม้
 - ช่างทาสี

ตัวอย่างหน่วยคำไม่อิสระ: -กร, -ภาพ

- -กร มักใช้ต่อท้ายคำบาลี-สันสกฤต หมายถึง ผู้ทำ หรือ เครื่องมือ
 - วิทยากร (ผู้ให้ความรู้)
 - พิธีกร
 - เกษตรกร
- -ภาพ มักใช้ต่อท้ายคำ หมายถึง ความเป็น, ภาวะ
 - เสรีภาพ
 - สันติภาพ
 - ภราดรภาพ

สรุปการแยกหน่วยคำ

คำ (Word)	การแยกหน่วยคำ (Morphemes)
บ้านเมือง	{บ้าน} {เมือง} (2 หน่วยคำ)
นาฬิกาข้อมือ	{นาฬิกา} {ข้อ} {มือ} (3 หน่วยคำ)
รัฐศาสตรบัณฑิต	{รัฐ} {ศาสตร์} {บัณฑิต} (3 หน่วยคำ)
เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง	{เกียรติ} {นิยม} {อันดับ} {หนึ่ง} (4 หน่วยคำ)
บุคคลล้มละลาย	{บุคคล} {ล้ม} {ละลาย} (3 หน่วยคำ)

ทดสอบหลังเรียน

Post-test: ประเมินความเข้าใจ

ทดสอบหลังเรียน

ข้อ 7 ข้อใดมีหน่วยคำ 3 หน่วยคำ

- ก. ละครนอก
- ข. พุงกุลาร้องไห้
- ค. มะม่วงสามฤดู
- ง. ตำรวจจราจร

เฉลย: ข. พุงกุลาร้องไห้ (พุงกุลา ร้องไห้)

ข้อ 9 ข้อใดมีจำนวนหน่วยคำเท่ากับ "สามัคคี"

- ก. จาบจ้วง
- ข. รัฐบาล
- ค. สำเร็จ
- ง. เสรีภาพ

เฉลย: ค. สำเร็จ (สามัคคี มี 1 หน่วยคำ, สำเร็จ มี 1 หน่วยคำ)

คำถามและข้อสงสัย?

จบการนำเสนอ บทที่ ๔ พยางค์ คำ และหน่วยคำ

อ.อุภาวัฒน์ นามศิริ | ๑๕๑๑๐๑ หลักภาษาไทย